

Петренко Г. О.
*доцент кафедри теорії та історії держави і права та
адміністративного права ДонНУ
імені Василя Стуса, к.е.н., доцент, м. Вінниця, Україна*

ПРО ВИЗНАЧЕННЯ ОЗНАК ПЛАТНИКІВ ЕКОЛОГІЧНОГО ПОДАТКУ

В сучасних умовах потенціал екологічного податку для розвитку та відновлення природоохоронної сфери в Україні формується крізь призму фінансового стимулювання процесів екологізації національної економіки. На сьогодні, екологічне оподаткування виступає одним із найважливіших елементів регулювання стану навколишнього природного середовища. Однак діюча система екологічного оподаткування в Україні є недостатньо ефективною, про що свідчать залежність обсягу надходжень екологічного податку насамперед від економічних циклів, відбувається зменшення витрат суб'єктів господарювання на інновації, що пов'язані з екологією, нераціональний розподіл сум екологічного податку [1]. Ефективність податкової політики у сфері охорони атмосферного повітря знаходиться на достатньо низькому рівні. Це свідчить про необхідність внесення низки коректив, які можуть позитивно вплинути на дієвість заходів податкового впливу, що неодмінно позначиться на рівні соціально-економічного розвитку в Україні» [2–13].

Досвід країн із розвинутою ринковою економікою переконує, що основною метою екологічних податків є не поповнення державного бюджету, а стимулювання платника до позитивного та відповідального ставлення до навколишнього середовища. Отримані при цьому кошти можуть спрямовуватися на стимулювання охорони навколишнього середовища споживачами, розроблення та впровадження безвідходних технологій, утилізацію відходів тощо [3–12].

Справляння екологічного податку регулюється Податковим кодексом України (далі – ПКУ) [4]. Так, п. 240.1 ст. 240 ПКУ визначено, що платниками податку є суб'єкти господарювання, юридичні особи, що не провадять господарську (підприємницьку) діяльність, громадські та інші підприємства, установи та організації, постійні представництва нерезидентів, включаючи тих, які виконують агентські (представницькі) функції стосовно таких нерезидентів або їх засновників, під час провадження діяльності яких на території України і в межах її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони здійснюється забруднення навколишнього середовища.

ПКУ запроваджено багатоступеневу систему визначення категорій платників екологічного податку (податкових агентів), на яких покладено обов'язок нараховувати та сплачувати податок тощо [5].

Для визначення суб'єкта господарювання щодо приналежності до потенційного платника податку (або неплатника), який має у своєму розпорядженні чи користуванні або власності джерела забруднення (стаціонарні, пересувні, спеціально відведені місця чи об'єкти), можна виділити наступні ознаки.

По-перше, це наявність у суб'єкта факту викиду, скиду забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище, розміщення відходів, утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені), зокрема відпуск електричної енергії, виробленої експлуатуючими організаціями ядерних установок (атомних електростанцій), тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлені особливими умовами ліцензії строк, згідно зі ст. 242 ПКУ. По-друге, слід враховувати необхідність віднесення джерела забруднення (віднесення відповідного виду забруднюючої речовини, що утворюється внаслідок діяльності суб'єктів господарювання) під категорії, встановлені екологічним законодавством.

Наступною ознакою є здійснення викидів забруднюючих речовин в атмосферу пересувними джерелами забруднення у разі використання палива відповідними категоріями платників податку, а також його придбання у пунктах реалізації.

Таким чином, за відсутністю фактично здійснених викидів, скидів, розміщення відходів тощо, об'єкта оподаткування екологічним податком не виникає, відповідно й не виникає податковий обов'язок щодо сплати екологічного податку, тобто суб'єкт не може визнаватись платником такого податку, й у нього не виникає обов'язку з подання декларацій з екологічного податку або ж заяв про відсутність об'єкта оподаткування.

Для подальшого скорочення забруднення навколишнього середовища необхідно, за прикладом країн ЄС, впровадження таких умов справляння екологічних податків, які б стимулювали суб'єктів господарювання до зниження забруднення навколишнього середовища та максимального забезпечення дотримання екологічних стандартів на всіх стадіях діяльності природокористувачів.

Література:

1. Найденко О.Є. Проблеми екологічного оподаткування та шляхи їх вирішення. / О.Є. Найденко // Економіка і суспільство. – 2017. – № 8. – С. 627–633.
2. Тищенко О.М. Дослідження ефективності податкової політики у сфері охорони атмосферного повітря / О.М. Тищенко, С.В. Антоненко // Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2012. – № 1(12). – С. 155–161.
3. Серебрянський Д.М. Європейський досвід запровадження та функціонування системи екологічного оподаткування: уроки для України / Д.М. Серебрянський, Ю.В. Ющенко // Вісник податкової служби України. – 2009. – № 41. – С. 41–45.
4. Податковий кодекс України Закон України від 2 грудня 10 р. № 2755 // Голос України. – 2010. – № 229-230.
5. Бочарова С., Горохов В. Екологічний податок. / С. Бочарова, В. Горохов // Вісник. [Офіційно про податки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua/uk/issue/84>